

ГОДИНА IX.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 17.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Изази свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичином стану, у Новоме Саду.

ИЗ ГЕТЕОВОГ „ФАУСТА“.

Шума и пећина.

Фауст сам.

Узвишен' душе, ти ми даде све
Што исках ја. Бадава ниси тек
Показ'о се из огња мени ти;
Својина ми је красна природа,
Способност ту, уживат', осећат'.
Још даде, не да с' хладно дивим њој.
Већ к'о у срце пријатељу свом
Дозволио ми гледат' јој у груд.
И све што живи, ређаш преда мном,
У тихом цбуну, води, ваздуху,
Учиш ме све к'о браћу познати.
А буре кад у шуми тутњи бес,
Те горостасну јелу обори,
Да собом згњечи грање суседно,
Да шуцје грми хум од пада тог;
Сигурној пећини ме водиш тад,
Те познам себе, а из срца мог
Са дна се тајна чуда јављају.
И још месеца када благи сјај
Улива мир у мене, лебде ми
С врлети оних, с влажна цбуна ту
Сребрне сенке доба минулог,
Посматрања ми строгу блаже ћуд.

Тад осећам, зашт' људи немају
Ништ' потпуног. К блаженству даде том,
Што мене ближи боговима већ,
Другара, ког не могу с' лишити.
Што хладно, дрско мене преда мном
Понижује, и твоје дарове
У ништа једном речи претвори.
У мени дивљи плам потпирује
За дивним оним чедом марљиво.
Те посрћем од жудње к наслади,
У наслади за жудњом гинем пак.

Мефистофелес долази.

Мефистофелес.

Па докле мислиш вако живити?
Зар није било доста, реци сад?
Ма не шкоди, и то прожити;
Тим већма бићеш новом чему рад!

Фауст.

Зар немаш, море, друга посла ти,
Већ цео дан ме тако мучиги!

Мефистофелес.

Но, но! Да сметам теби нисам рад,
Озбиљно ваљда не мислиш ни сад.
Осоран ти си, пуст и немио,
Па шта бих с тобом ја изгубио!
Васцели дан ми дајеш посла тма;
А шта те мрзи, шта ти с' допада,
По носу твом се не зна никада.

Фауст.

Погодио си прави начин баш!
Још хвале хоће, што је досадан.

Мефистофелес.

Какав би, земни синче, живот ваш
Без мене био? Буди праведан!
Од махнитог уображења тек
Излечио сам тебе за навек;
Да нема мене, давно би се ти
Са ове земље мор'о очистити.
Увук'о си се ту у гудуре,
С совуљагама живиш ђутуре!
Из мемле ове, влажног стења ту,
К'о жаба срчеш храну нездраву!
Заиста, лепе, красне дангубе!
Из тебе доктор још извирује.

Фауст.

Зар ти разумеш какву снагу ми
Бављење даје ту у пустињи?
Да слутиш то, у стању би још био,
И мени 'ваку срећу завидио.

Мефистофелес.

До душе, сласт је ово надземна!
По брегу ићи кад је роса, мрак,
Обухватити небо, земљу, да,
Надувати се до божанства чак,
По срци земље слутњом мутити,
Шесдневни рад у себи слутити,
Уживати, већ не знам шта, у поносу,
Растопити се у љубавном заносу,
К'о земље те да ниси више син;
Високу онда интуицију (с неким покретом)
Завршити, већ не смем рећи, чим.

Фауст.

Бре, срам те било!

Мефистофелес.

То ти с' не свиди;
Имате право, ту се стидити.
Пред чедним ухом то је чудна реч,

Ал' чедно срце тог се држи већ.
Допуштам њему кад кад радост ту,
Да живи тако тек у заносу;
Дуго му неће бити по вољи.
А ти си, море, веће уморен,
И, траје л' дуже, бићеш изнурен
У пустолову, страху, невољи.
Ал' доста сад! Голупче твоје, знај,
Заокупио чудан осећај.
Из главе тебе не мож' избити.
Тако те неће нико љубити!
С почетка суну љубавна ти жуд,
К'о поток бујни, кад попусти студ;
У срце си је тиме гануо,
А сад ти поток већ усануо.
Боље је, место шумом лутати,
Да престанеш већ једном ћутати,
И младом, бедном чеду оном баш
За љубав сталну награду да даш.

(Свршиће се.)

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

„*Марија Стјуартова*“, жалосна игра у 5 чинова, од Ф. Шилера приказана је 10. фебруара о. г.)

Приказ ове жалосне игре неумрлог драмског песника немачког припада међу најбоље приказе, које наша позоришна дружина изводи на позорници. Ту ти се сваки приказивач редом упиње из петиних жила, да одигра своју улогу по замисли песниковој. То и ваља. Тако треба свугде чинити, а понајвише у тако званим „класичким делима“, која захтевају бољу спрему и улагање целе глумачке снаге, да се постигне потпуни ефекат. Г. Рајковићка знала је топлином својих осећаја задобити за своју Марију наше потпуно саучешће, а као Магдалина покајница дирнула је сваког, који има осећаја за туђе јаде, туђе болове. Г. Ружићка је умела краљицу, која ради по државним разлозима, достојно представити, а у врту, у призору с Маријом, као увређена владарка показала је и до дна душе увређену жену. У опште у њеној Јелисавети видео си владарку, која ради из саможивости, љубо-море и по политичкој потреби. Штета само, што је свој глас у јачим афектима мало опорије употребљавала. Г. Ружић је Лестра, тог придворника, који се ради по политичком рачуну, приказао мајсторски. Привидна хладноћа његова претопила се у голему тугу, кад нам је речима, живо, као да својим очима гледамо, описао маријину смрт. Г. Димитријевић имао је у свом

Мортимеру и ватре и заноса. Велика штета што га глас у трећем чину издаде, те је покварио илузију, коју смо с почетка стекли били. Г. Лукић је био и сувише благ и тих Шрусбери. Истина, да је основна црта шрусберијева карактера сушта доброта, човечност, али то не сме бити мекуштво. Г. Милосављевић (Борли), г. И. Станојевић (Палет), Гђа Ј. Добриновићка (Ана Кенедијева), па и сви остали учинили су своје, те је тако могла публика изаћи из позоришта задовољна.

С.

(Светислав и Милева, жалосна игра у 4 чина, написао Ј. С. Поповић) приказана је први пут са новом поделом улога у недељу, 12. фебруара о. г.

Ihr naht euch wieder, schwankende Gestalten!
Die früh sich einst dem trüben Blick gezeigt —
помислио сам у себи, кад сам после двадесет и више година поново угледао ову драму на доскама наше позорнице, а помислио сам то исто, кад сам по прилично запремљеним редовима позоришних клупа разгледао она многа страна лица, која ћеш у редовним, обичним представама заман тражити. У публици овога вечера могао си видети многу старију госпу, како са изразом пуног пијетета прати развитак игре, и многог старијег занатлију или трговца, како очима пуним одушевљења, хоће чисто да прогута представу, — све саме тинове, што су се под утицајем некадање романтичне школе у нашој литератури развили. И самог ме је одвукао

пијетет према оцу наше драме на ову представу; а уз овај пијетет придружила се можда још и та околност, што је предмет овој „жалосној игри“ црпен из наше повеснице, што је ово дакле тако звани „народни комад“.

Нема сумње и не да се порећи, да су оцила нашег народног грба заиста магнетична оцила за српско осећање, да све, што народни тип на себи носи, некако друкчије одјекује у нашем срцу, него оно, што је нашем осећању страна, па ма нашем схватању и приступачно било, и неће оно, што је општег, космополитског значаја. Има у нашем срцу нека жица, која се само при приказу оваких игара потресе и заталаса. Осетљивост те жице тако је велика, да њу може свака околност, као: појав народног одела, звекет мачева, глас убојне трубе, народно име, вессо или тужан спомен прошлости народне и многа друга узредна и најмања околност да покрене, а одјек је њен тако снажан, да је она једна кадра груди гледалаца и слушајалаца са задовољством да испуни. Кад би управа позоришна испустила дуже времена из вида ову врсту позоришних игара, ми бисмо поред свег могућег естетичког уживања, поред забаве, која би нас раздрагавала, поред моралних поука, што би их са позорнице попримали, морали и нехотице после неког времена осетити неку празнину у нашем срцу, — наше позориште могло би нам бити и најлепши и најзаношљивији храм муза, али не би било *српско позориште*.

И „Светислав и Милева“ износе нам једну и то жалосну епизоду из живота нашег народа. Писац је своју драму назвао жалосном игром (трагедијом), али она поред свију својих дирљивих сцена није никако трагедија. „Светислав и Милева“ су производ младићевог заноса (Ј. С. Поповић написао је ову драму још као ђак у 21. години својој, она му је прво дело), производ, који је поникао и сазрео под жарким небом ондашње романтике, и тако он и није ништа друго него мирна романтична приповест, која је изведена у дијалоге, а подељена у чинове и сцене. Писац је, истина, ову своју драму у зрелом добу свога живота, после пуних 20 година дана, поправио, али зар се даде поправити и преудесити оно, што већ од своје поникли није носило клицу живота у себи? Кад бисмо нашем рецензентском перу само мало маха дали, ми бисмо могли изнети много крупних, основних и органичних мана, што се у овоме делу налазе, али тај посао не би сада имао никакве цели, јер „Светислав и Милева“ играли су своју улогу на позорници, имали су своју публику и вршили су своју културну мисију. Данас се они појављују само као нека сенка из прошлости, као спомен давних дана, и ми можемо то дело

само очима пијетета пратити. У њему гледамо ми оца наше драматургије на његовом првом састанку са позоришном музом, који је састанак уродио богатим плодом, да смо истог писца у каснијем добу и као оца драматургије поздравити могли, и коме састанку зацело и наше српско позориште има да благодари свој данашњи положај.

Ми можемо позоришној управи само захвални бити за ову представу, а да наша захвала није усамљена доказ су и оне силне сузе, што их је женски део публике при дирљивим моментима за време представе богато просипао, и оно умирено и задовољено српско осећање, што га је сваки после свршене представе собом понео.

Ми се надамо, да ће нам позоришна управа дати прилике, да се и од сада са Стеријом по кад и кад састајемо.

У овој „жалосној игри“ носе типови турски више драмског карактера на себи него Срби, којих се индивидуалности топе и разилазе у пехару хришћанске трпеливости. С тога је *ваљда* улога Бајазита и допала г. *Ружићу*, који ју је прецизно и с вољом одиграо.

Г. *Динићу* (Осман-паша) имамо приметити, да строго дели озбиљне улоге од лаких и комичних. Фиџирићска окретност не доликује озбиљном достојанству прогрушаног паше. На ове разлике и противности треба г. Динић добро да пази, како у кретању тела, тако и у покретима лица и у самом говору.

Овде морамо још и то приметити, да *нам* је упала у очи она голема разлика између сјајног одела Бајазитовог и одела турских паша. Царско одело треба да блиста сјајношћу, али зато не треба да су паше одевене у стареж и у прљеж. Да се на понови гардеробе ради, то се види, али *ваљда* би се могло још нешто више чинити него што се чини.

Гђа Ружићка (царица Милица) и *гђица Хаџићева* (Милева) трудиле су се да нежним сликама својих улога што више живота улију, и ово им је заиста и испало за руком. *Оне* су биле што су нежној половини публике сузе из очију мамиле.

Да споменемо још само г. *Марковића* (Стевана), као носиоца једне од важнијих улога. Мирољубиви Стеван, коме ни писац није много енергије улио, био је у рукама г. Марковића и сувише благ и сентименталан. Мало више живости и окретности припомогло би г. Марковићу, да своје глумачке способности, које су заиста у њему, што пре и што боље развије, и себе на уметнички ниво подигне.

Г. *Димитријевић* (Светислав) и остали са мањим улогама одиграли су своје улоге добро.

М. Д—ћ.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

17. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 19. ФЕБРУАРА 1884.

ЦИГАНИН

ПОЗОРИШНА ИГРА У 3 ЧИНА, С ПЕВАЊЕМ, ОД Е. СИГЛИГЕТИЈА, ПОСРБИО ЈУСТИН МИЛАН ШИМИЋ, ЗА ПОЗОРНИЦУ УДЕСИО А. ХАЏИЋ, МУЗИКА ОД А. МИЛЧИНСКОГ.

О С О Б Е:

Градић, спахија	Милосављевић.	
Глиша Краткић, богат тежак, нежењен старкеља	Суботић.	
Ђорђе, његов синовац	Љ. Станојевић.	
Макса, тежак	И. Станојевић.	
Ракила, његова жена	Ј. Добриновићка.	
Евица, њена кћи из првог брака	Љ. Динићка.	
Живко, циганин	Лукић.	
Петко, његов син	Барбарић.	
Ружица, његова кћи	Л. Хаџићева.	
Јефта, спахински пандур	Димитријевић.	
Кишбиров	Рашић.	
Анка,	} просте девојке	С. Димитријевићка.
Пела,		Л. Петровићева.
Сока,		Т. Лукићка.
Кум	Динић.	
Девер	Марковић.	

Збива се у градићевом селу.

У уторак 21. фебруара: „МУЖ НА СЕЛУ“. Шаљива игра у 3 чина, написао Бејар и Жил Вениљ, с француског.

Ко од наших поштованих претплатника жели своја места задржати за ову представу, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдаље до 12 сахата пре подне.

Болује: П. Добриновић.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.